

D • N

19/12 1948

Stalins tro

En vanlig föreställning är att Stalin är en kyligt beräkande och realistisk politiker, så realistisk att ideologier inte ingår som motiv för hans handlande. En klok karl som Stalin kan inte gärna, säger man, tro på den samling föråldrade dogmer som är marxismens innehåll. Med all sannolikhet är den uppfattningen oriktig. Teologer med de mest primitiva religiösa system kan vara skickliga och intriganta kyrkofurstar, det har vi exempel på även i Sverige; dogmbundenhet behöver inte utesluta taktisk list och försägenhet. Stalins slughet hindrar inte att han är kommunist, naivt troende kommunist — han har förkunnat denna lära på tusentals sidor, och denna förkunnelse vore otänkbart utan personlig tro.

Från antagandet att Stalin i stort sett menar vad han säger och skriver och att den kommunistiska teorin bestämmer hans handlande utgår en ytterst intressant och betydelsefull undersökning i det senast utkomna häftet av den amerikanska tidskriften *Foreign Affairs*. Den är författad av en anonym medarbetare, "Historicus", behandlar "Stalin om revolutionen" och har betecknats som den märkligaste artikel tidskriften publicerat sedan märket X (George F. Kennan i det amerikanska utrikesdepartementet) i juli 1947 drog upp riktlinjerna för USA:s utrikespolitik.

"Vi lever... inte bara i en

stat, utan i ett system av stater, och att Sovjet skulle kunna bestå vid de imperialistiska staternas sida under längre tid är otänkbart. Till slut måste den ena eller den andra ordningen segra. Och intill dess är en rad fruktansvärda konflikter mellan Sovjet och de borgerliga staterna oundvikliga." Dessa Lenins satser, ständigt citerade av Stalin, bildar kärnan i dennes idéer om revolutionen. Förhållandet mellan Ryssland och de västerländska staterna kan, för att uttrycka saken på annat sätt, aldrig bli gott; fred och avspänning kan tänkas för en tid, men denna tid måste vara fylld av förberedelser till ny kamp.

Det nya i Lenins revolutions-teori — i förhållande till Marx — låg framför allt däri att han såg kapitalismen som en hela världen omspannande organisation. Medan Marx talat om en revolutionär omvälvning i de "mogna", dvs. starkt industrialiserade staterna, gällde det därför för Lenin att angripa "kapitalismens svagaste länk" varhelst denna än var belägen. Följaktligen var en aktion i det industriellt efterblivna Ryssland motiverad — ty visserligen var här proletariatet svagt, men kapitalismen var relativt sett ännu svagare. Och med denna tankegång följer också att den i Ryssland segrande kommunismen i sin strid mot de borgerliga staterna kan vädja inte blott till de s. k. klassmedvetna arbetargrupper-

na, utan till allt missnöje, till böndernas jordhunger likaväl som till kolonialfolkens frihetsvilja. Kort sagt, kommunismens krig mot kapitalismen kan föras helt obundet av den marxistiska socialläran; man angriper där det lönar sig och söker bundsförvanter varhelst man kan få dem. Ideologins betydelse inskränkes till att den helgar all verksamhet i kommunismens—Rysslands intresse; folkopinion och samhällsförhållanden blir från denna synpunkt i princip lika oväsentliga som eljest erkända moraliska grundsatser.

På denna åskådning, som betraktar krig och revolutioner som ofrånkomliga till dess kommunismen behärskar världen, bygger Stalin vidare. Kompromisser och reformer är för honom, liksom för Lenin, av värde endast som medel till det totala maktövertagandet. "Revolutionären godtar reformer för att begagna dem som medel att blanda ihop legal och illegal verksamhet, för att begagna dem som camouflage för stärkandet av den illegala verksamhet som syftar till att förbereda massorna för bourgeoisieens besegrande." Att skärpa motsättningarna inom de fiendliga samhällena är emellertid det väsentliga; på detta sätt bereds jordmånen för en kommunistisk kupp.

I Stalins teori framträder emellertid Rysslands centrala roll på ett helt annat sätt än hos Lenin. En kommunistisk revolution kan genomföras av en minoritet, till och med en svag minoritet, därför att denna, om den "strategiska" situationen är god, kan räkna på ryskt understöd. "Målet är att befästa proletariatets diktatur i ett land för att använda detta land som bas för kapitalismens kullkastande i andra länder." Ryssland skall "vid sig fästa de undertryckta klasserna i andra länder, organisera revolter i dessa länder mot kapitalisterna och till och med då så behövs inskrida med väpnad makt mot de utsugande klasserna och deras regeringar". Det bör observeras att i dessa satser, liksom i alla andra, kommunismen likställes med de "utsugna" klasserna, även om blott ett fåtal är kommunister, och att en revolution anses befogad även om ett lands styrelse är helt demokratisk och till och med uppbärs av en socialdemokratisk majoritet.

Av Stalins skrifter framgår att han alltmera bestämt kommit att betrakta USA som centrum för kapitalismen. Det kalla eller öppna kriget mot USA blir alltså Rysslands huvuduppgift. Då öppet krig är omöjligt bör det förberedas dels genom motståndarens försvagande i den hycklade avspänningens tecken, dels genom ideologisk och materiell upprustning. En reträtt eller en kompromiss får aldrig vara annat än ett taktiskt medel inför den avgörande kampen.

Historicus påpekar, och det hör till de intressantaste punkterna i hans framställning, att Stalin konsekvent förkunnat sina idéer om revolutionen sedan mellan tjuo och trettio år. Det är dessa idéer som i tiotals miljoner exemplar sprids till det ryska folket och inlärs i partiets och statens läroanstalter. Då Stalin vid några tillfällen uttryckt sig på annat sätt — t. ex. förnekat Rysslands världsrevolutionära avsikter — har det varit i intervjuer med uttänningar, och dessa intervjuer har inte i större utsträckning offentliggjorts i Ryssland. De har emellertid i många fall, trots det uppenbara taktiska syftet, påverkat yttervärlden.

Stalins ideologiska verksamhet kan jämföras med Hitlers. De båda främsta diktatorerna i vår tid har redan före maktövertagandet öppet redogjort för sin åskådning och sina syften. Deras verksamhet har alltigenom varit en tillämpning av de sålunda proklamerade grundsatserna. Men en stor del av mänskligheten har länge blundat både för teorin och för praktiken; den har i stället tytt sig till några välvilliga fraser, avsedda blott att bedra och förblinda. Fruktan, tröghet och viljan att köpa lugn till varje pris har varit diktatorernas bundsförvanter — och är det ännu.